„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
на целом табаку
уторником, четвртком и суботом.

Претплата и огласи
шаљу се администрацији,
а рукописи
Уредништву „Браника“ у Нови Сад.

Рукописи се не враћају.

Број телефона 71.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“
на годину: К. 24 или 30 дин.
на по године: К. 12 или 15 дин.
на четврт године: К. 6 или $7\frac{1}{2}$ дин.

Поједини бројеви стају 20 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 12 потура од реда ситних слова

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући у хлебарској улици бр. 20.

Број 125. У Новом Саду, у уторак 7. (20.) октобра 1903. Година XIX.

Тројни се савез раствара.

Посета краља и краљице Италије у Паризу од великог је значаја. Та посета значи, да се гласовити и моћни тројни савез почиње растварати.

Познато је, да читавим положајем Европе данас равна тројни и двојни савез. У тројни савез спадају: Немачка, Аустро-Угарска и Италија, а у двојни савез Француска и Русија. Моћна Енглеска на свом острву не припада ни једном савезу и она као да се тиме и поноси, јер Енглези веле, да је њихова „усамљеност“ сјајна „усамљеност“ (splendid isolation).

Најчудноватији је положај Италије у тројном савезу. Италија има да захвали у великом делу своје уједињење — Француској. Да није било Француске, тешко да би могли и Гарибалди и Мацини ујединити Италију. Француска је бацила у помоћ Сардинији против Аустрије своју велику војску и Аустрија је код Мађенте и Солферина била потпуно потучена. Талијанци осећали су највећу захвалност према Француској и Французима. Кад су год. 1859. Французи и њихова кавалерија улазили у Милано, Талијанци су грлили коње француске.

Познат је даљи развој ствари у Италији: даље ослобођење Италије услед аустријско-пруског рата год. 1866. Чим су Талијани отресли аустријско господство у Ломбардији-Венецији попадали су и мањи талијански кнезови, зависни од Аустрије. Могао је Гарибалди са талијанским родољубима заузети Сицилију и срушити бурбонско краљевство у Напуљу. Талијанци морали су дакле бити за уједињење Италије вечито захвални Французима. Па ипак Италија се одвратила од савеза са Француском.

Размирице почеле су још под Наполеоном III, кад Француска није допустила да Рим постане престоница Италије, већ је Наполеон III. ради папине заштите бацио француски гарнизон у Рим, а престоница Италије постала је Фајоренција. Талијани покушали су са својевољним четама заузети Рим, али су их Французи крваво одбили. Многа талијанска младеж погинула је тада од француских куршума, и то је остављало велику жаоку у Талијана.

Пад Наполеона III. и велики француско-пруски рат год. 1870. оставили су Италији слободне руке и талијанска војска заузела је Рим, који је постао престоница уједињене Италије.

Уједињена Италија постала је велесила и гледала је као такова да осигура своје интересе у Средиземном мору. Тиме је дошла у сукоб са Француском, која сматра Средиземно море као своју интересну сферу. Из тога је поникла мисао савеза Италије са Немачком као противнице Француској, па како је Аустро-Угарска склопила савез са Немачком, то је и Италија дошла у тај савез, који је постао тројни савез.

Наравно, да су Французи морали бити у највећој мери огорчени против Италије, што је склопила савез са Немачком односно и са Аустро-Угарском, јер Французи су код Мађенте и Солферина обилато пролили крв за Италију. Без француске помоћи Италија не би се била могла ујединити и постати велесила као што је данас.

Годинама је трајао неспоразум, трајале су противности међу Италијом и Француском. Но италијански народ свагда је имао симпатија за Француску, а имао је велике антипатије против Немаца, још из доба аустријске владавине у Италији. О томе расположају италијанског народа морала је свака италијанска влада водити рачуна. Од кад је на челу Француске председник Лубе, умна француска дипломација под министром спољних послова Делкасеом — знала је извести приближење Француске к Италији. Данас постоји још тројни савез, али Виктор Емануил III. и краљица Јелена дочекани су најодушевљеније у Паризу и читав француски народ радосно кличе, што је Италија ступила у пријатељски односај са Француском, што доказују и срдачне здравице председника Лубета и краља Виктора Емануила III. Ми Срби имамо интереса, да са неком симпатијом гледамо на ту посету у Паризу. Она краљица, којој је данас Париз и читава Француска радосно клицала, то је рођена кћи српског владара, витешког кнеза црногорског. Прошла су столећа; некад је било српских краљица уважених у Европи, али никад није било, да је краљица српске крви од такове велике и културне државе као што је Француска, била дочекана као краљица Јелена у Паризу.

Јасна је ствар, да се, према дочеку краља Виктора Емануила III. у Паризу, мада тројни савез још на папиру постоји, тај савез почиње растварати и то не само са стране Италије, него још и са друге стране.

Данас наша монархија стоји у савезу са Немачком. Је-ли тај савез чврст и искрен? Ко је увукао у тај савез Аустро-Угарску? То је био највећи немачки државник: кнез Бизмарк. Аустро-Угарска као побеђена, и после великих тријумфа Немачке над Француском, није имала куда, него је морала склопити савез са Немачком. Али тај савез је нашој монархији сваким даном несноснији. Познате су старе антипатије аустријских државника па и владајућег дома против Пруске. Аустрија је некад играла улогу вођства у Немачкој. Данас влада Пруска у читавој Немачкој и данас према Аустро-Угарској стоји уједињена Немачка. Данас преко 10 милиона аустријских Немаца гледају са симпатијом на уједињену Немачку, а има их, који отворено исповедају, да би се аустријске немачке провинције имале придружити великој Немачкој. Меродавни кругови у Бечу виде у том велику опасност. И ако је данас Аустро-Угарска у тројном савезу и негује пријатељске односаје са Немачком, то није ипак случајно, што се наша монархија приближила Русији, која стоји у савезу са Француском. Споразум између Аустро-Угарске и Русије истина тиче се само догађаја на Баклану, али тај споразум могао би узети и шире обиме, да наиме Аустро-Угарска тражи свога наслона у Русији. Не може се рећи, да ће Аустро-Угарска искочити из тројног савеза и прећи Русији и Француској, али је на сваки начин савез, у ком стоји Аустро-Угарска са Немачком, врло лабав.

Српски народ на Балкану по свом горком искуству нема се многом надати, ако би Аустро-Угарска ступила у тешњи савез са Русијом. Али је на сваки начин растварање тројног савеза и слабљење Немачке у интересу српског народа на Балкану, јер је данас Немачка велика заштитница Турске.

Моћни тројни савез пуца на две стране: са стране Италије и са стране Аустро-Угарске.

Изгледа, да посета краља Виктора Емануила III. и краљице Јелене у Паризу значи обрт и неки прелом у великој европској политици, који прелом може да упливише на судбу Балканског Полуострва.

△

Можемо-ли се поклонити успомени Фрање Деака?

Навршило се сто година од рођења великог мађарског државника Фрање Деака, кога Мађари зову „мудрацем“ мађарског народа и угарске отаџбине. И ако данас у мађарском народу превлађује струја крајње левице, струја странке независности, струја Кошутоваца, који су се свагда борили против оног поравнања од год. 1867. између Угарске и Аустрије, коме је поравнању био зачетник и духовни отац Фрања Деак — то ипак широм Угарске мађарски народ слави стогодиш-

ЛИСТАК.

КРАЂА.

— Из живота једног тајног полицаја. —

Сваки онај, који се бори да другом живот спасе, у првом реду треба свој живот да метне на коцку. Па тако је то и код полиције и свију њених чиновника без разлике.

О тако једном страшном и по живот опасном случају приповедио је један тајни полицајац из својих доживљаја ово:

Једног дана позове ме управитељ наше банке себи. Кад отидох у звање, нађем тамо цело особље његово у великој забуни; од њих сам одма дознао, да је те ноћи каса пробијена. Прегледим све и на први поглед опазим, да су браве тек после обијене, када је новац већ извађен био. Из свега овога дошао сам до тог уверења, да је ову крађу извршио један од чиновника самога завода, коме је то све добро познато било, а браве је само форме ради обио. При прегледању осталих соба, нашао сам још на једну маленкост, која ми као главни доказ у целој овој криминалној ствари служаше. То беше нека бела ружа, коју сам на поду згажену спазио. Овај значајан цвет не хтедох подићи, али сам га добро посматрао и упамтио, јер ми је и ова маленкост због мога великог искуства јако упала у очи и заиста ми после беше путовођа у моме испитивању и истраживању. Када сам прегледао све писарнице, дођем и у собу управитељеву.

— Дакле, шта мислите о целом овом догађају? — запита ме управитељ, на што ја место одговора запитам:

— Сумњате-ли Ви, г. управитељу, на којег од ваших чиновника?

— Боже сачувај, то не! Ову је крађу учинио какав зликовац... Јесте-ли, господине Јоване, нашли на траг, куда је злочинац ушао?

— Разуме се, а нашао сам и то, да су браве обијене тек форме ради, као и то, да је злочинац са свим лепо ушао, новце извадио и тек после браве поскидао, да нам начини више посла, али се јако преварио, јер ја, ево, тврдим, да је ово дело један од чиновника ваших учинио и нико други.

— Ви се варате, г. Јоване, ја бих за поштење сваког мог чиновника јамчити могао.

— А ја Вам опет кажем, да би се ту јако преварили, јер као што рекох, новац није нико други покрао, него један од ваших чиновника.

— Добро, дакле докажите!

— Колико особља имате у канцеларији?

— Дванајст са вратарем заједно.

— Који располаже с касом?

— Драгутин М..

— Сад ћу Вас, г. управитељу, молити, да ми још на ово питање изволите одговорите: Да-ли који од ваших чиновника воли цвеће?

— Заиста смешно питање!.. Истина је, г. Драгутин М... носи увек ружу у рупици од капута.

— Још бих ово молио: како се исти младић понаша у обичном животу и какво му је владање?

— О, то је врло красан младић! Тек ваљда нећете посумњати на њега да је он новац украо!?...

— Дакле кривац је већ уловљен!

— Како би Ви то и говорили, г. Јоване, та то је врло ваљан младић!

— Ја вам и опет велим, да је он злочинац и у том неће ме нико разуверити. Мој знак и Ваши одговори на моја питања доста су основани докази, да злочинца могу одма ухватити и везати.

— То не, ја не допуштам, да тог скромног младића срамотите, јер о томе не може ни говора бити, да је Драгутин крадљивац!

— Добро, ја ћу само молити, да ми га оком покажете, кад прођемо поред њега, а остало је моја брига.

Управитељ ме је ово послушао и кад прођосмо кроз писарницу, покаже ми истог Драгутина М... По одласку од управитеља, замолим га за тачну адресу и кућевни број од стана поменутог „скромног младића“ и одох, обећавши управитељу, да ћу га — ако Бог да — сутра посетити и о свему известити.

Добивши адресу, пођем том улицом пажљиво гледајући на кућевне бројеве и на моју велику радост у брзо наиђем на кућевни број од стана Драгутинова, уђем унутра, али не нађох код куће Драгутина М.... него место њега изађе преда ме једна стара баба, која ми рече да је господин отпутовао. Ова моја посета не беше без вредности, јер и ако не нађох домаћина, нађох место њега пред кућом џбун лепих белих ружа, што ме је задовољило, јер она згажена ружа, о којој споменусмо, била је узабрана на сваки начин са овог џбуна.

Сад ми не остаје друго, него да се распитам за друштвени живот Драгутина М..., због чега одох у гостионицу, јер ћу тамо најбоље дознати. Моје одело није ме издало, јер бејах у цивилу и запиткивао сам онако из далека за нашег доброг чиновника, да се не сете. Из свега, што сам за њега дознао, било је најглавније то, да је тога дана у једној банци уложио више хиљада и отпутовао за Немачку.

Сутра дан још пре осам часова отидем г. управитељу, да му саопштим резултат и уверим га, да је младић, на кога он ни посумњао није, шта више жалио га и бојао се, да му част не повреди и рекао још, да за сваког чиновника јамчити може — утекао и да га запитам за савет, шта ћемо сад чинити.

Управитељ ме предусретне са речима:

— Право сте имали, Драгутин је новац украо и побегао.

— Зар сте почели веровати, да је моје око добро видело?

— Јесам, уверио сам се; јер после Вашег одласка прегледам књиге и нашао сам, да фали 30 хиљада долара; одма га дам звати, али добијем одговор, да је побегао.

— Ал' којим правцем и на коју страну? запитам управитеља.

— Тако сам извештен, да у једном селу у Немачкој има стрица и Ви, г. Јоване, морате за њим у потеру — одговори ми управитељ.

— Видите, нисте требали никоме поклањати толико поверења! Ја сам вам рекао, да се ослоните на мене и моје искуство, и ја бих га још јуче дао везати и у затвор отправити; али Ви не допустисте, а сад куда знам ићи за њим у потеру?!

— Ја признајем да сам Вама требао поверити целу ову ствар, и тим Вас више молим, г. Јоване. Идите за њим, а ја ћу вам благодаран бити!

Баш сред лета, велика припека и прашина, једном речи оно најнепријатније доба за путовање на железници. Више пута сам из купеа погледао кроз прозор и чисто сажаљевао ону сироту марву, која на пољани од врућине и жеђи тако рећи скапава, а богме ни путницима у препуним купеима није много боље, јер и нас је такође све жеђ морила, а муве нам досађивале, да већ горе није могло бити. Као свачему, тако и мом путовању беше једном крај. После три дана стигох у Б... и бејах врло нерасположен и уморан, друго пак једио сам се на управитеља, што ми стаде на пут, те не ухватих крадљивца, него ми испред носа утече.

Б... је било лепо место, ал' за мене, који сам овамо тако без воље дошао, беше ова варошица гора од какве пустиње.

њицу рођења Фрање Деака, јер сваки Мађар је уверен, да је Фрања Деак био скроз поштен, несебичан човек, велики државник и патриота мађарски. И о том не може бити никакве сумње, па да крајњи левичари немају своје посебно шовинистичко гледиште, морали би признати, да мађарски народ и Угарска нису имали никад веће народне мађарске самосталности, него што су је задобили поравнањем од год. 1867., које је дело Фрање Деака, а може се предвидети, да мађарски народ неће никад веће народне самосталности задобити, него што му је дало поравнање од год. 1867.

У старијем српском нараштају мало има људи, који су познавали Фрању Деака, а још мање, који су били у положају да с њиме лично опће. Савременици Фрање Деака готово су сви изумрли. Колико ми знамо, од Срба, који су са Фрањом Деаком опћили, има још двојица у животу, који су некад били посланици на угарском сабору. Један од тих посланика имао је у своје доба дугачак разговор са Фрањом Деаком и то баш о начину решења српског питања у Угарској. Било је то у оно доба, кад су српске симпатије за Мађаре на високо ишле. У оно доба рекао је Деак за Милетића: vérmes szerb de jó hazafi (ватрен Србин али добар домољуб). У оно доба Фрања Деак већ је смислио „бео лист“, који ће пружити Хрватима ради поравнања између Угарске и Хрватске-Славоније. У оно доба играли су Срби прву улогу међу немађарским народностима и Мађарима је било стало до тога да задовоље српски народ у Угарској. Са српске стране био је запитан Фрања Деак, како он мисли да ће се моћи решити српско питање у Угарској. У оно доба могло се без зазора говорити о „српском питању.“ Данас наравно не само да би то било зазорно него у највећој мери непатриотски и управо по данашњем мађарском гледишту „бесмислено.“ У оно доба Фрања Деак имао је то мишљење и гледиште: да Срби у Угарској, према њиховом историјском положају, који су свагда заузимали, треба да се узму у обзир мимо других немађарских народности и да српско питање не треба мешати са општим народносним питањем. Фрања Деак рекао је: да ће се српско питање моћи решити онда кад се угарска Граница узмогне развојачити и грађанској управи подврћи. Онда ће се моћи арондирањем образовати неке жупаније, у којима би српски језик могао бити званичан.

Угарска Граница буде развојачена, али о каквом решењу српског питања није било ни говора. Напротив зна се како је поступано са Границом при њеном развојачењу. Фрања Деак био је још жив кад је био први избор за угарски сабор у Панчеву о Божићу год. 1873. Као што је познато, чињени су при том избору свакојаки покори. Најугледније српске бираче, за које се знало да ће гласати на народносног кандидата — затварали су баш на Бадњи-дан. Ствар избора у Панчеву дошла је и пред угарски сабор. Фрања Деак био је још жив и долазио је у сабор, али није имао ни једне речи против оних незаконитости, које су се догодиле при хотимично осујећеном првом избору у Панчеву. У оно доба била је још у велико будна српска свест, било је српског одушевљења, па никакве мере мађарске владе нису могле осујетити, да су на послетку били изабрани и бирани српски народносни посланици у панчевачком изборном срезу и у Шајкашкој.

У оно доба, кад су на високо ишле симпатије српског народа за Мађаре и кад је било братимљења између Мађара и Срба — Фрања Деак са својим меродавним упливом, са својим великим ауторитетом је могао много шта учинити да се колико-толико српски народ задовољи. Хрвати могу бити много захвални Фрањи Деаку, који им је пружио познати „бео лист“. Хрвати поред њиховог државног права, да није Фрања Деак захтевао, да хрватске и угарске делегације установе државноправни положај Хрватске и Славоније према Угарској и да су Хрвати мало даље дочекали шовинистичку струју у Угарској — тешко да би могли спасти и оно мало самосталности, што је данас имају. Фрања Деак и ако није могао учинити за Србе оно, што је учинио за Хрвате, то је опет могао нешто учинити и за Србе. Могао је без повреде јединства државног строја Угарске са гледишта боље администрације створити закон, да се у развојаченој угарској Граници имају жупаније арондирати, те српском живљу дати могућност, да са својим народним бићем учествује у државном и уставном животу Угарске.

Фрања Деак, кад су вали мађарског шовинизма почели све даље ићи, заборавио је на своје мисли о решењу „српског питања“, заборавио је у опште на своје мисли о решењу народносног питања, шта више створен је тако звани народносни закон од год. 1868. те у колико је инспирација Деакова — врло је рђаво решење народносног питања, с којим се ни Срби ни друге немађарске народности нису могле никад сложити.

Зато се ни Срби ни друге немађарске народности не могу поклонити успомени Фрање Деака.

Јест! Фрања Деак је произвео велико дело измирења мађарског народа са династијом, али није извео тако исто важно и велико дело измирења мађарског народа са немађарским народностима. И зато данас наша заједничка отаџбина Угарска иде на сусрет неизвесној будућности.

Српска адреса.

Адрески одбор Српске Народне Скупштине у Београду поднео је Скупштини нацрт адресе као одговор на престону беседу краља Петра I. У нацрту се најпре поздравља долазак краља Петра на српски престо као освит нове ере и знамење боље и срећније будућности. Наглашује се потпуна слога и споразум између круне и народа, те се наставља овако:

Ваше Величанство,

Придружујући се Вашем владалачком признању прошлој влади, што је у једном критичном тренутку с пожртвовањем прихватила краљевску власт, и ослањајући се на патриотизам војске и грађанства, сачувала земљу од могућих потреса, Народна Скупштина сматра за своју пријатну дужност изјавити прошлој влади, поред тога и признање, што је са своје стране све учинила да се на прошлим изборима чује потпуно слободан глас народни.

Како је садашња влада и својим постанком и положајем својих чланова израз узајамног поверења оба законодавна фактора, Народна Скупштина ће, подржавајући је искрено, с највећом предахошћу узети у разматрање законске предлоге које јој она буде поднела.

Данашњим Уставом постављене су довољно широке погодбе да се може с демократском девизом „за народ с народом,“ успешно радити на извођењу послова којима треба да је задатак: унапређивањем привреде и развијањем привредне снаге народне јачати његово материјално благостање, а напоредо с тим, ширењем просвете подизати културни развитак народни и спремати погодбе за национални му препорођај. Народна је Скупштина дубокога уверења, да се сад треба посветити овим задацима, јер народ тек резултатима рада на њима добија снагу, а земља углед, који су неопходно потребни, да би Србија могла бити поуздана залога Српству, чији интереси треба да су нам, као завет предака, увек на срцу.

У сређеним се финансијама огледа и сређеност државна и за то је доиста потребно посветити најозбиљнију пажњу рационалном лечењу наших поремећених финансија и опорављању наше запуштене привреде. Одзивајући се жељи Вашега Величанства, Народна ће Скупштина, руковођена уверењем да се правилно схваћени народни и државни интереси могу очувати од повреда само тако, ако се државне потребе буду одмеравале према привредној снази народној, уложити заједно с владом све своје старање око тога, да се буџет у што скоријем времену доведе у равнотежу не само најозбиљнијом штедњом по свима струкама државне управе, него и реформама којима би се државна администрација, у свези с правилним решењем чиновничкога питања, упростила.

Политички препорођена и финансијски опорављена, моћи ће Србија вршити у Српству историјом намењену јој улогу, ако се буде користила сређеношћу унутрашњих односа да се привредно оснажи, културно унапреди и војнички ојача.

Народна Скупштина ће с тога прихватити с највећом готовошћу све мере којима се буде тежило да војска, која је, заједно с народом, доказала, да јој је Отаџбина дража од свега, буде и спремом и опремом у истина поуздана залога наше будућности народне. Народна Скупштина, као израз правога народнога расположења, живи у најдубљем уверењу, да војска српска стоји на висини свога позива и задатка, да зна да је она једна за цео народ, као његова узданица, и да ће под вођством унука највећега ратничког генија српскога, збратимљена око Престола Вашега Величанства одговорити надама српскога народа.

Живећи и сама у овим надама Народна Скупштина ће приступити с највећом озбиљношћу како проучавању државнога прорачуна, у свези с потребним изменама у позитивним законима и законскога предлога о српској и окружној самоуправи, тако и ревизији закона: о општинама, о штампи, о чиновницима грађ. реда и о судијама. Законском предлогу о трговинском уговору с Турском поклониће Народна Скупштина нарочиту пажњу, а пошто стојимо пред закључивањем нових трговинских уговора и с другим државама, мисли да је потребно, да јој се, још у овом сазиву, изнесе на решење и законски предлог о аутономној царинској тарифи, која треба у преговорима о њима, да послужи као основа.

Ваше Величанство,

Народна Скупштина примила је с највећим задовољством Вашу жељу да Србија буде на Балкану углед законитости, реда и мирнога напредовања. И њено је уверење да ће само таква Србија бити угледна и поштована, и с тога је примила на врло повољно знање саопштење, да су наши односи са свима државама исправни. У таквим је односима залога за унутрашње развиће и добар међународни положај земље.

Народна Скупштина је срећна што се жеље Вашег Величанства сусрећу на овом путу с заздашњим жељама српскога народа: да се, у духу традиционалне народне политике, а засноване на искреном поверењу, негују најчвршће везе с моћном и братском Русијом, чије је само биће поуздано јемство за опстанак и бољу будућност малих словенских народа; да се одржавају најбољи односи са суседном монархијом, с којом нас везују многобројни интереси; да се учвршћују односи искреног пријатељства са суседним и сродним балканским народима, које њихови најбитнији државни и национални интереси упућују да у споразуму потраже начин, како ће заједничком снагом отклањати опасности којима би могли бити изложени.

Народна је Скупштина примила на повољно знање саопштење о иради, којом је најзад службено призната српска народност у Турској. Тиме је уклоњена једна неправда, која је дуго времена ометала духовно развиће наших сународника у границама суседне царевине, али су, на жалост, остали у пуној снази узроци, због којих је данас тако императивна потреба, да се подесним реформама побољша положај једноверногa и сродногa становништва, чија нас страдања морају тиштати. И Народна се Скупштина нада, да ће Висока Порта, уз пријатељско садејство Русије и Аустро-Угарске, а уз припомоћ осталих Вел. Сила, стварним реформама ујамчити безбедност и културни напредак немирима и страдању изложених покрајина, према чијој судбини, по верским и крвним везама, не можемо бити равнодушни, и зато баш мисли, да не смемо никако губити из вида дужности, пред које нас могу ставити заплети, изазвани евентуалним неуспехом у извођењу ових реформа.

Ваше Величанство,

На делу сложнога, истрајнога и успешнога рада, коме је задатак обезбедити Отаџбини срећ-

---

Своје незадовољство не могох ничим ублажити и презирао сам све, што беше око мене. У гостионици, у којој сам одсео, попијем шољу теја, после чега сам се са свим боље осећао. Тај мали напој јако је упливисао на моје донде тако рђаво расположење, и од тог часа окрепивши се, одма пођем по вароши да се распитам за мога бегунца.

Сва моја срећа беше то, што је овај несретник свагда белу ружу на капуту носио, те ми је с тим много помогао, да сам му лако могао у траг ући. Пре но што ћу из ове гостионице изаћи, уђем у салу, у којој су се читале новине и на једној столици спазим увенуту белу ружу. Сад сам имао доказа, да је бегунац заиста овде, те зато запитам послужитеља:

— Да-ли је био овде какав црномањаст младић, закићен белом ружом?

Послужитељ ми рече, да је био још јуче, но није се дуго бавио; има, вели, овде у близини стрица, те је отишао њему.

— Познајете-ли његовог стрица?

— Како да не, то је врло рђав човек, већ је двапут био пред судом, ал' се знао вешто извући.

— И ја бих хтео тамо отићи, не би-ли ме знали упутити?

— Ви морате колима путовати два часа до места Ј... и после се тамо распитајте, јер како чујем, он станује у шуми.

Тако сам и учинио; одма узмем једна кола и пођемо. Но на моју несрећу почне кочијашев коњ рамљати и ја морадох пешице наставити пут, који ми је тако лепо описан био, да ни мислио нисам, да могу откуд и заићи.

Ишао сам сам, јер хтедох да се уверим, да-ли је бегунац баш овде. Но на моју несрећу изгубим пут, те нити сам могао напред нити натраг, јер не бејах сигуран, да-ли ћу наћи остављену варошицу, те ко зна куда ћу отићи, а сутон се већ почео хватати. Ја пођем даље но другим путем и ишао сам дуго, а учинило ми се још дужим, јер не беше пријатно пешачити ноћу а не знати ни где си ни куда ћеш. Ја сам ишао даље, па како било. Почео сам већ и батргати се по неким жилама, и то ме је јако уморило. Седнем и почнем унаоколо гледати, да-ли ћу где год угледати светлост од свеће, или бар што налик на кућу, где бих нашао живе душе, те запитати, куд води овај пут? Седећи и одмарајући се, угледам да се нешто црни преда мном. Устанем и пођем.

Како ме је пут водио кроз неку шуму, непрестано сам запињао за неке жиле. Једва ми се указа нека мала светлост, која беше у шумаревој соби. Пођем према светлости и заиста доспем до неке куће, у којој нађох живе душе.

Онако уморан закуцам на врати ове мале кућице, но у први мах не јави ми се нико; закуцам и по други пут, па и трећи пут и једва ми се одазове неки крупан глас: ко је? Ја споља одговорим, да сам путник, који сам требао отићи у село, но изгубих пут, и поново замолим, да ме пусте унутра. Врата се на то отворише и ја уђем и пошто бејах јако уморен, замолим за конак.

Човек, који ми је врата отворио, могао је бити око 50 година, висок и јак, а имао је још једног садруга. Ја сам се обрадовао томе, што ћу моћи овде преноћити, но још већма сам се обрадовао, што сам у оном садругу домаћиновом упознао мог траженог крадљивца Драгутина М....

Ја бејах тога уверења, да ме од мојих домаћина није ни један упознао, јер сам се издао за трговца; но то сам опазио, да ме је младић јако мерио и запиткивао ме, од куд долазим, куда путујем?, на што сам му ја са свим укратко одговарао и замолим их, да ми кажу, где ћу лећи, јер ми беше само до тог стало, да се одморим. Старији домаћин рече ми:

— Као што видите, немамо више од ове једне собице и кухиње, и ако сте задовољни са по кревета, јер мој млађи син ено већ спава, а Ви лезите поред њега, ал' молим пазите да га не пробудите, јер се не осећа најбоље; Ви дакле лезите на крај, а он нека остане до дувара....

Погледам мог „шлафкомората“, кога донде нисам ни опазио био и морадох се задовољити са по кревета и лећи ма како, јер: „боље икако, него никако.“ Мој домаћин чекао је док нисам легао, затим угаси свећу и изађе напоље.

Кад сам чуо у кухињи шапутање мојих домаћина, не могох никако заспати, него устанем и почнем кроз кључаоницу прислушкивати. Из њихова разговора дознао сам, да ме је бегунац упознао и да ми се овде не спрема баш најбоље гостопримство, него напротив договарали су се, како да ме смакну са овог света...

Ја који сам иначе био неустрашим и никад се никога бојао нисам, сад почнем дрктати, јер сам добро чуо цео њихов разговор. Сасвим сам разговетно чуо:

— Који ћемо га убити, ја или ти? — питао је стриц свог синовца.

— Па уби га ти, — одговори овај.

— Ал' на који начин? Ако га убијем пиштољем, може се чути, а можда је још кога уза се довео. Боље да га закољемо ножем, па ћемо свршити све у тишини. Ја ћу оштрити нож, — рече младић, — а ти иди па копај раку.

Преблаги Боже! Помози ми и избави ме од оваке смрти, та ја ово нисам заслужио!

Страшно је то слушати овако кратку и грозну пресуду, која је над мојим животом изречена, и чекати неизбежну смрт! Шта сам знао, дрктао сам од страха и обукао сам се; мислио сам да утечем, но врата беху закључана; да се борим, њих су двојица, а ако се и овај поред мене пробуди онда тројица, а имају и оружје, у мене пак ништа до један сакривен револвер. Боже мој, шта ћу сад?!...

Рака је била ископана. Уђоше опет у кујну и почну шапутати. Све је било готово, само се још уговарало: Пази! до дувара је наш Јосиф, он има капу на глави, пипај, па ћеш знати, који је!

Ово ће ме спасти! Лагано скинем капу Јосифу с главе и пажљиво легнем до дувара не пробудивши га, а њега, који је тако тврдо спавао, што је ваљда и сам Бог тако хтео одмакнем са свим на крај. Прикупим сву снагу и чекао сам да дођу, па шта Бог да!

Уђоше у мраку и почеше пипати. Мене пробије хладан зној. Боже благи, само да ме не познаду! Тражио је само главу и наишао на мене. „Дакле до дувара је са капом, то је Јосиф; сад на дело!“ Брзо сјури нож у опога с краја. Овај је тако тврдо спавао, да се никад више ни пробудио није. Отац га је ударио баш у срце и за навек успавао,

Затим га умоташе у чаршав, однеше у раку и почеше га закопавати.

Кад они из собе изађоше, ја устанем и почнем бегати што сам већма могао, јер сад од страха нисам више умор осећао.

Њих двојица су место мене сахрањивали сина и брата и тек су онда дознали, шта су учинили, кад су мене видели са жандарима, које сам из оближњег села довео, да виде ово грозно убиство. Одма дадем ископати мртвог младића и кад га је отац видео, почео је горко плакати и оплакивати своје недело, које је извршио на рођеном јединцу своме...

Убице су однесене у тамницу и после три месеца беху на смрт осуђени, те својим животом платише нечовечна дела, која учинише...

Срп. Падеј. Превео **Душан**

нију будућност, Народна Скупштина стоји једнодушна уз Вас, љубљеног изабраника српскога народа, и уз Ваш Дом, оличење српске заветне мисли, и као из једнога грла, с највећим одушевљењем кличе: Да живи Њ. В. Петар I! Да живи Његов Узвишени Дом! Да живи српски народ!

Догађаји на Балкану.

Покољ у Цапарима.

Из Битоља јављају „Београдским Новинама:“ Када је село Цапари било спаљено, о чему сте раније били извештени, многи су од народа утекли у планину заједно са децом. Кад су се хтели вратити, војска их нападне и многе побије.

*

Бој код Трнова.

Код Трнова је опет био сукоб између комита и војске. Код Турака је било много жртава, а код комита мало.

*

Бој под вођством Сарафова.

У муриховскоме крају био је очајни бој између једне комитске чете и војске. Веле, да је ту чету предводио Борис Сарафов. Турака је тако много пало, да их нису могли све посарањивати.

*

Сукоб код села Моловишта.

Код села Моловишта био је ово дана сукоб, у коме су се комите, и поред динамитских бомби, морале повући у планину.

*

О боју на Перистеру.

Бој на Перистеру, о коме вам је раније јављено, трајао је неколико дана и тек сад је престао. Говоре, да је погинуло око 400, али биће да се претерује, а од комита 48.

*

Паљевине и убиства у Буфу.

У Буфу је било остало непопаљених кућа. После једног сукоба у близини тога села, војска је попалила и остатак, убивши том приликом и 19 сељана.

Пошто је попаљено село Буф, у близини његовој био је велики сукоб између комита и војске. Том приликом војска је љуто злостављала сељане, који су живели под шаторима. На то се дигло и старо и младо на жалбу у Битољ, али их у град нису пустили, већ су их протерали натраг.

НОВИ САД, 6. октобра 1903.

— **Радикалско подлаштво и сумњичење.** Радикали, од када су се ишчаурили као владина странка, и од када су се заједно са својим дахијским саборским одбором дочепали званичног мађарског Кореспонденц-Биро-а и полузваничног листа мађарске владе „Пестер Лојда“, — сипају клевете на све стране. Чиновнике код српских народних фондова, који су дању-ноћу радили свој посао, за који би требало још двацут толико чиновника, — те савесне и вредне чиновнике радикали гадно клевећају. Кад су ниске радикалске клевете, протурене у будимпештанске чивутске листове, превршиле сваку меру, фондовски чиновници, и ако стоје у потчињеном положају према радикалском саборском одбору, морали су да бране своју нападнуту част. Због једне државне обвезнице од 10 фор., словом: десет форинти, која се накнадно пронашла, подигли су радикали ларму, као да је ту учињена тобоже нека малверзација. Пред Чивутима радикали денунцирају Србе фондовске чиновнике и мисле још, бедници, да тиме врше неку родољубиву српску задаћу!

Г. Владимир Јовановић, главни књиговођа српских народних фондова, и г. Јован Симеоновић-Чокић, благајник морали су, да у 251. броју „Пестер Лојда“ својом изјавом сведу радикалске лажи на праву вредност њихову и да одбију од фондовских чиновника подла сумњичења. Ево те изјаве, која је најбољи одговор радикалским жбирима по јудео-мађарским новинама:

ИЗЈАВА.

Славно уредништво! У Вашем поштованом јутарњем и вечерњем листу од 10. о. м. изишли су телеграми, у којима се говори о неправилностима код управе српских народних црквених фондова. (Ове телеграме је издао званични „Мађарски Телеграфски Кореспонденц-Биро“. — Уред. „П. Лојда“.) Како те публикације не одговарају правом стању ствари, више листова су, говорећи даље о томе, још више извртали ствар, тако да у многима беше говора чак и о дефраудацијама. Услед тога молимо славно уредништво, да ради исправке ове ствари даде места у свом цењеном листу овој нашој изјави.

Комисија, коју је саборски одбор изаслао да прегледа закључне рачуне српских народних црквених фондова и фундација за прошлу годину, завршила је свој посао у том погледу и скупила дотичне примедбе у извештај саборском одбору. Конклузије, што су изнесене на јавност, оснивају се на том извештају. Али, као што је познато, у целом свету је обичај, да се такове примедбе достављају органима што званичне на изјашњење и разјашњење, па онда се доноси закључак. Изрицати пресуду само на основу стављених примедаба, пре саслушања одговорних органа, било би то исто што и судско убиство (Justizmord).

Тиче се приватних хипотекарних обвезница, што су под парницом, а које нису нађене у благајницама. На основу мировинске уредбе од г. 1895. за свештеничке удовице и њихову сирочад спојен је пређашњи делимични мировински фонд за карловачку архидијецезу, односно његова управа са митрополијским фондом, који служи истој цели и који стоји под управом саборског одбора. Али при фузионисању горе споменуте приватне обвезнице пређашња делимична фондовска управа није предала саборском одбору из простог узрока, јер су те ствари у парници и дотичне обвезнице су издате опуномоћеном правозаступнику. Осим тога тренутно није нађен папир уједињеногa државног дуга бр. 175091. од десет форинти, остављен г. 1873., јер је наслов (Titre) услед малог формата био уметнут у једну дефинитивну обвезницу. Но касније је и ово нађено.

То је стање ствари и једва се може замислити, да при руковању са близу 60 фондова и фундација, што сваки за себе изискују засебно руковање, са стотинама фасциклова, са релативно малим, делимице још младим, неискусним чиновничким телом не буде формалних грешака.

О грубим прекршајима или чак малверзацијама не може бити ни говора.

Карловци, 14. октобра 1903.

Владимир Јовановић,
главни књиговођа српских народних фондова.

Јован Симеоновић Чокић,
благајник српских народних фондова.

Ово је јасно и разговетно! Шта на то веле радикали и онај „стручњак“ радикалског саборског одбора? Е! Али радикали постали су савезници Јоте. Што они пишу у свом радикалском органу, то пише Јота у овдашњем немачком листу.

Политички преглед.

— **Црна Гора и Италија.** „Италиа Милитаре“ сазнаје, да ће кнез Никола ускоро да иде у Рим, где ће пробавити неколико недеља. Томе путовању није циљ какав зајам већ тежња, да ступи у преговоре с талијанском владом, како би се црногорске поште и телеграфи, као и новчане институције отргли испод аустријског утицаја, под којим се са свим налазе.

— **Русија и Јапан.** Преговори између Јапана и Русије како сазнаје „Келниште Цајтунг“, могу се односити само на Кореју, где би Русија пристала ма на какав modus vivendi. Што се тиче Манџурије, изгледа да ће доћи до рата. Као знак да се спремају за све евентуалности јесте и вест, да је официрским породицама, којој су се пресељавале у Порт-Артур наређено, да одложе пут за годину дана.

Прошлога петка изашао је рок, који је дао Јапан Русији, да изађе из Манџурије. Руски гарнизони су међу тим остали, и како јавља „Тајмс“ из Пекинга, ова ствар нити је узнемирила, нити је зачудила Кинезе. „Морнингпосту“ јављају из Чифу, да се тамо пронела вест, како је Јапан поставио Русији ултиматум односно Манџурије и да том ултиматуму истиче рок за два дана.

Позив на претплату.

Крајем прошлог месеца истекла је претплата свима оним нашим претплатницима, који се на трећу четврт, односно до краја септембра о. г. на наш лист претплатили.

Молимо, да нам поштовани претплатници благовремено обнове претплату, како не би било прекидања у шиљању листа. Ми не жалимо ни труда, ни трошка, да задовољимо своје читаоце, њихове захтеве и потребе, па је право, да и претплатници тачно врше своју дужност. Ми смо заиста према својим претплатницима до крајњих граница предусретљиви.

Позивајући дакле своје досадашње претплатнике, а и остали српски свет на нову претплату, дајемо од своје стране уверење, да ћемо и од сад стајати на бранику Српства у овом независном листу, који у свима околностима остаје веран правцу и путу, којима корача. Трудићемо се, да и од сада свој лист одржимо на висини српског новинарства.

Претплатна је цена „Бранику“:

На годину . . . 24 кр. или 30 дин.
На по године . . 12 кр. или 15 дин.
На четврт године . 6 кр. или $7\frac{1}{2}$ дин.

А може се претплатити месечно. Месечно стаје „Браник“ 2 кр. или $2\frac{1}{2}$ дин.

Претплата се шаље поштанском упутницом на Администрацију „Браника“.

У Н. Саду, 3. (16.) октобра 1903.

Издаватељство и уредништво „Браника“.

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 6. октобра 1903.

— **Књижевни Одбор Матице Српске** имао је у четвртак 2. (15.) октобра о. г. свој редовни састанак под председништвом А. Хаџића, председника друштвеног. Од предмета наводимо: за чланове Редакционог Пододбора бирају се Радивој Врховац, Илариј он Зеремски, Тихомир Остојић и Јов. Радонић Секретар др. М. Савић члан је тог пододбора већ по положају свом. — Решено је, да чланови Књижевног Одељења под вођењем председника друштвеног А. Хаџића, на дан 24. новембра по ст. кал. пре подне корпоративно оду у Каменицу, да великом песнику Змај Јовану Јовановићу честитају навршених 70 година живота му. Истог дана по подне држаће се свечана седница Књижевног Одељења, у којој ће председник друштвени А. Хаџић, држати пригодан говор. — Како су приходи књиж. фондова смањени, штампаће се Летопис у 2000 прим.; на корицама долазе садржај, нове књиге и оглас; слаће се само члановима, претплатницима, институтима и у замену. Преостане-ли новаца, издаће се бар једна Књига Матице Српске. Решено је већином гласова у начелу, да се уместо Књига за народ издаје Календар као књига за народ. Дефинитивна одлука доћеће се доцније, приликом разрачуна. Позваће се Управни Одбор да утужи повереника који нису платили за примљене календаре. — Умолиће се госп. Стојан Новаковић да за Летопис напише чланак о устанку Карађорђеву. — Умолиће се г. Ј. Шкултети уредник у Турч. Св. Мартину, да за Летопис напише расправу о савременој словачкој књижевности. — Примају се за Летопис: „Хрватска лепа књижевност у почетку двадесетог века“ од Јована Храниловића, „Толстојева теорија уметности“, приказ дра Бранислава Петронијевића, „Угарска статистика и Срби“ од Јов. Живојновића, „Мајстор-Петрово срце“ приповетка Светозара Ћоровића. — Не примају се рукописи: „Закон реда у историји“, „Једна забачена српска задужбина“, „Са Струме на Марицу“, „Црногорско приморје“, „О картелима и трестовима“, „Историја сремског клопоша.“ — Издају се на оцену рукописи: „Неколико песама“, „Народно-црквени Сабор год 1874—75“ „Стеван Дечански, трагедија“, „Збирке народних умотворина.“ — Остали предмети тицали су се питомаца под управом Матице Српске.

— **Матица Српска.** Управни Одбор „Матице Српске“ држао је 4. (17.) октобра о. г. своју редовну седницу под председништвом А. Хаџића, друштвеног председника. Успомени преминулих чланова Сими Теодоровићу, из Митровице, и Петру Маринковићу, пароху из Ђале, учињене су уобичајене почасти. — Председник друштвени јавља да је високо кр. уг. Министарство просвете и црквених послова наредило изненадно сконтровање и преглед свију фондова под управом Матичином а под надзором високог Министарства. На ту цел изаслат је министарски прегледач рачуна г. Илија Добродолац, да сутицајем великог жупана новосадског, као владиног повереника, подробно испита цео рачунски рад као и начин руковања, па да после о свему поднесе извештај Министарству. Према тој наредби дошао је 12. октобра споменути министарски чиновник из ненада у Матицу, одмах је сконтровао благајницу и исту је нашао у реду. Од то доба долази сваки дан и пре и после подне у Матицу, да врши поверени му задатак. — Извештај председников узет је на знање. — На позив великог жупана новосадског одређује се председник, да са члановима Управног Одбора заступа „Матицу“ на свечаној седници представништва слоб. кр. вароши Новога Сада, која ће се држати у спомен Фрањи Деаке. — Упућен је фискал друштвени, да тужи све поверенике, који нису платили за примљене „Календаре“ и „Књиге за народ.“ — Према наредби високог Министарства а по предлогу фискала друштвеног преиначено основно писмо за задужбину Софије Пасковићке поднеће се у три једнака примерка Министарству на одобрење. — Оставља се председнику, да одреди у своје време кога, који ће заступати Матицу на рочишту код бечејског солгабировата у погледу установљења границе између земље фонда Новака Голупског, односно општине Сентомаша и Б. Фелдварца. — Узет је на знање извештај књиговодства о сводама, које су за г. 1903. на књижевне сврхе одобрене и до 30. септембра 1903. потрошене, и одобрено, да се преостали новац из задужбине Новака Голубског употреби у своје време на књижевне сврхе. Одобравају се неке оправке на кући фонда Маргетићкиног у Темишвару. — Узет је на знање извештај председников, да је каса изненадно сконтрована и да је у реду нађена — По предлогу фискаловом одобрено је неким дужницима, да могу бестеретно дати преписати неке парцеле од заложених земаља, које служе за сигурност зајма. — Одобрено је неколико зајмова у износу око 25.000 круна. — Остали предмети, а било их је до тридесет, били су административне или економне природе — Седница је трајала пуна два сата и по.

— **Деакова прослава у Новом Саду.** Овдашња српска вел. гимназија и све остале државне и и вероисповедне основне и више школе, изузимајући српске вероисповедне заводе, прославили су у суботу 4. (17.) окт. о. г. 100 годишњицу мађарског државника Фрање Деака, а магистрат варошки прославио је то јуче у недељу 5. (18.) окт. о. г. На овој светковани били су присутни осим представника и заступници појединих корпорација и завода месних. Скупштину је отворио велики жупан г. Павле Петер, а свечани говор држао је ворошки посланик Рохоњи. Од српских првака није ниједан био на овој свечаној седници. О Фрањи Деаку и његову политичком раду доносимо на другом месту чланак.

У вече 4. (17) била је у „Јелисавети“ представа „Ураније,“ на којој је овдашњи књижар, млади Хергер, декламовао пригодне песме. Јавна здања била су искићена државним заставама

— **Таблина пресуда у ствари несреће при градњи срп. вел. гимназије у Новом Саду.** Краљевска табла у Сегедину изрекла је прошле суботе своју пресуду у ствари несреће, која се десила при градњи овдашње српске вел. гимназије. По тој пресуди ослобођен је од сваке кривице овдашњи варошки мерник г. Александар Вулко, а код осталих оптуженика потврђена је првостепена пресуда, а удовице погинулих радника упућене су зарад одштете на редован цивилни суд.

Јуридички разлози г. Ђоке Радовановића као браниоца, по којима је хтео на првом претресу ове ствари да свали целу кривицу на г. Александра Вулка па чак — horribile dictu — и на господара градње, Централни Кредитни Завод, мора да су по самога г. Ђоку Радовановића јако убедљиви били, да су му, морабити, проузроковали многу непреспавану ноћ и зато је г. Радовановић као противнички адвокат сигурно тражио прилике да обестерети своју грешну савест, па је coram publico и сам с мисли и персоном честитао г. Александру Вулку у кавани „Јелисавети,“ кад је чуо, да кр. табла није усвојила његове испаде пред првостепеним судом, него је нашла за добро, да те испаде г. Радовановића као противничког адвоката одбаци и да г. Александра Вулка сасвим ослободи од сваке кривице због несреће при градњи гимназијске зграде. Правда је чудна богиња: и ако су јој завезане очи, ипак кадгод види мало боље од г. Ђоке Радовановића!

— **Вашарска објава.** Овогодишњи арачки (врањевачки) јесењи вашар одржаће се 24. и 25. октобра (по нов. календ), на који се из општина, где марвена болест не влада, може сваковрсна стока дотерати. На вашариште пропустиће се само она стока, која прописан пасош имала буде.

— **Положио професорски испит.** Г. др. Бошко Петровић, професор на сарајевској гимназији, положио је у среду на загребачком свеучилишту професорски испит из немачког језика и филозофије као главне, и српског језика као споредне струке. Срдачно му честитамо!

Новости са стране.

— **Руски Чивути као анархисте.** Из Сосновице пишу: Због укријумчаривања анархистичких списа, који су преношени у једном сандуку преко границе, притворена је 16-годишња ћерка једног сосновичког чивутског трговца с храном. Домаћи учитељ те девојке, неки немачки Чивутин по имену Е., и три чиновника сосновичког шпедитера Опенхајма, осуђени су сваки на три године заточења у Сибиру и на пет година полицајног надзора. Види се, дакле, ко шири анархизам!

— **Умро султанов син.** Као што телеграфишу из Цариграда од 1. о. м., прекјуче је умрео од запаљења плућа и истог дана сахрањен султанов син, принц Ахмед Бедредин ефендија, који је већ дуже времена био болешљив. Принц Ахмед ефендија био је пето султаново дете. Он се родио у Цариграду у 1. марта 1878. и био је у чину потпоручника 1. гардијском уланском пуку. У евентуалном наслеђу заузимао је он тринаести ранг.

НОВИЈЕ.

Беч, 5. октобра. Овде се скорим очекује посета грчког краља Ђорђа.

Београд, 5. октобра. По једној вести из Битоља вођа македонског устанка Борис Сарафов погинуо је. Ова вест ваља још да се потврди.

Рим, 5. октобра. Министар-председник Цанардели врло је тешко оболео.

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву „Браника“.

Криза у Угарској.

Будимпешта, 6. октобра. Одбор деветорице владине странке једногласно је завршио и усвојио војнички програм владине странке. Министар финансија др. Владислав Лукач ће сада ићи у Беч, да поднесе тај програм Његовом Величанству краљу. Лукач ће имати пре свега да осигура пристанак краљев на тај програм, а после да се погоди са

странкама. Док круна не усвоји програм одбора деветорице, дотле не може бити ни речи о решењу кризе, јер онда је немогуће десигнирање дра Лукача, који се латио само мирног решења. Сад је дакле кључ ситуације у краљевим рукама. Ако краљ одобри војнички програм владине странке, — чему се надају — онда ће се Лукач вратити из Беча као десигниран министар-председник. Онда ће кључ ситуације прећи у руке опозиције, јер онда настаје питање, да-ли ће опозиција напустити опструкцију на основу новог војничког програма, који свакако садржи у себи уступака Мађарима. Има још препрека, које могу да сметају мирном решењу.

Ако Лукачу не пође за руком да мирно реши кризу, онда ће краљ одредити за министра-председника грофа Стевана Тису, који би се — пошто већ постоји војнички програм — сада примио да састави кабинет. Овај случај сада тим пре може да наступи, јер је Лукач у клубу владине странке изјавио, да се не узда у успех свога председништва у министарском кабинету, а не верује, да би могао и кабинет саставити.

Будимпешта, 6. октобра. У опште се мисли, да ће гроф Алберт Апоњи бити у Лукачеву кабинету министар унутрашњих дела, др. Фрања Нађ добио би портфељ правде, Хијероними трговине, др. Алберт Берзевици богочасти и јавне наставе, а гроф Имре Сечењи или гроф Роберт Желенски портфељ привреде.

Будимпешта, 6. октобра. Један од вођа опструкције, заступник Геза Полоњи јуче је из своје иницијативе посетио дра Лукача, да се распита, колико је успео Лукач у својем настојавању да реши кризу. Лукач је одговорио Полоњију, да је елаборат одбора деветорице за сада тајна одбора и краља, те не може о њему ништа казати. Кошутова странка мисли, да програм владине странке не напушта право мађарског народа у погледу мађарске команде у војсци и да ће тај програм евентуално моћи бити основ за преговоре о миру.

Трговина.

Храна.

Нови Сад, 6. октобра 1903.

Цене су биле:

Жито ново прве каквоће	— — 14 „ 20 – 60	„
Жито ново друге каквоће	— — 13 „ 80 – 14	„
Наполица стара	— — — — — 13 „ 50 — —	„
Зоб	— — — — — — — — — 10 „ 20 – 40	„
Јечам нови	— — — — — — 10 „ 80 — —	„
Кукуруз стари окруњен	— — 12 „ — — —	„
Кукуруз нови окруњен	— — — 9 „ 60 – 80	„
Клипови	— — — — — — — 5 „ 60 — —	„
Пасуљ бели нови	— — — — — 17 „ — — —	„
Пасуљ жути нови	— — — — — 16 „ — —	„
Вика	— — — — — — — — 12 „ — — —	„
Мухар	— — — — — — — 26 „ — —	„
Проја	— — — — — — — — 12 „ — — —	„
Вуна	— — — — — — — — 130 „ — — —	„

Све од 100 клгр.

Марва, свињи и живина.

Нови Сад, 6. октобра 1903.

Волови по кил	48 – 52	пот.
Свињи тешки „ „	88 – 90	„
„ средњи „ „	76 – 80	„
„ лаки „ „	70 – 74	„
Теоци „ „	84 – 88	„
Јагањци по пару „ „	32 — 34	круне
Кљукаве гуске по кил.	1 круна 20	пот.
Јаја 6 – 10 ком.	— — 40	„

Књижевни оглас.

Господин Ђорђе Терзин учитељ фабрички у Темишвару, уступио је **распродају својих књига**:

„Земљопис бачке жупаније,“

„Земљопис торонталске жупаније“

„Земљопис темишварске жупаније“

потписаној књижарници, те се умољавају госп. **учитељи** и сл. школски одбори, да овај оглас к знању узму.

У **Сомбору**, 15. (28.) септембра 1903.

Мил Каракашевић,
књижар.

372 1—1

---

†

Своме непрежаљеном деверу односно стрицу

Др. ЈОВАНУ ПАЧУ-У,

даваћемо у суботу 11. (24.) октобра о. г. у овдашњој српској православној цркви у 11 часова пре подне

годишњи парастос

што овим јављамо својим и покојниковим сродницима и пријатељима.

В.-Кикинда, 3. (16.) октобра 1903. год.

удова Сида Пачу
са својом децом:
Чедицом Др. Јованом и Митом.

402 1—1

---

†

Наш мили и некад незаборављени син, супруг, отац, брат, унук — наша узданица

Стеван (Стевка) Лесковац

учитељ Ст. Паланачки

премину у Ст. Сивцу 27. п. м. у вече у најбољем добу у 23. год. свога живота и тешког боловања, оставивши иза себе уцвељене родитеље, своју премилу супругу и нејаку ћерчицу.

Тело милог нам покојника опојано је 29. п. м. у овд. Св. Николајевској цркви а потом сахрањено.

Јављамо овај по нас неизмерни и ненакнадни губитак својим сродницима, пријатељима и покојниковим друговима.

Не можемо пропустити а да и овим путем не одамо нашу вечиту благодарност суседима и пријатељима нашим, који не жалише труда да се покојнику до последњег часа на помоћи нађу. Нарочита благодарност нека је уваженом пароху паланачком г. Душану Јаблановићу, који се са својим лепим говором опростио са милим нам покојником, а његовим пријатељима, у име Ст. Паланачке Општине, која је нашег Стевку као солидног и вредног учитеља јако волела и жиме нам у неколико ублажио тугу нашу. Такође благодаримо: г. г. Кости Јагеровићу и Јеврему Милошевом учитељма Паланачким који са штов. супругама као и са гђицом Видом Увалићивом учитељицом тамошњом нежалише труда те дођоше и милог нам покојника отпратише до вечне куће његове. Не мање благодаримо и врлом месном пароху г. Милошу Рајићу као и одличном месном учитељском збору а понаособ гђи Јелици К. Јагеровића куми покојниковој. г. г. Харитону Ружићу, Душ. С. Пејићу, и Душану Ружићу, који са својим ученицима без икакве награде својим учешћем укоп увеличаше. Захваљујемо и местној српској занатлијској задрузи, која је из почасти корпоративно са својим барјаком и дуплирима такође увеличала укоп милог нам покојника.

Срдачно захваљујемо и поштованом грађанству обојега пола као и католичким и реф. учитељима Ст. и Новосивачким који при укопу присуствоваше; а исто тако и пријатељима са стране који нам путем писама по коју утешну реч пружише.

Велика хвала свима, а нашем добром Стевки вечна му памјат; Бог нека му праћену душу опрости, и у рајско насеље прими.

Ст. Сивац, 2. октобра 1903.

ОЖАЛОШЋЕНИ:

Отац, **Сава**; мати, **Евица**; супруга, **Зорка**; деда **Максим**; браћа: **Плавша, Гојко**, и **Славко**, сна, **Лелка**; нећак, **Рајко** са осталом многобројном родбином.

(403 1—1)

Огласи.

Адвокат

Др. Милутин Симоновић

отворио је своју канцелацију у **Старој Пазови**.

400 1—1

НОВО!! Врло интересантно НОВО!!

Сад је баш изашла из штампе врло интересантна књига:

ПОСЛЕДЊИ ОБРЕНОВИЋИ

Убијство

краља Александра и Драге

29. маја 1903.

С краљевског престола у срамну смрт

или

Како су радили онако су и прошли,

истинита прича из најновије историје.

Књига ова написана је мимо друге сличне млого интересантније а допуњена са нај новијим подацима о овој крвавој трагедији последњих Обреновића. Ово нису препштампани новинарски чланци него је то сређена и прикупљена грађа која изнаша и приказује ову ужасну трагедију у истинској светлости, а тиме читаоца упознаје са почетком, узроцима и крвавим крајем последњег несрећног краља из породице Обреновића. — Књига је илустрована са 12 слика, које живо приказују крваве догађаје од 29. маја 1903.

Садржај књиге: I. Увод. — II. Детињство и младост Александра Обреновића. — III. Краљевски особењак. — IV. Како се пре времена узима власт у своје руке. — V. Краљ и жена „из народа“. — VI. „Жена из народа“ на престолу. — VII. Свака сила за времена.

Слике су ове: I. Краљ Александар, убијен 29. маја 1903. — II. Краљица Драга, убијена 29. маја 1903. — III. Свечани полазак на венчање краља Александра и Драге 23. јула 1900. — IV. Свечани повратак са венчања краља Александра и Драге 23. јула 1900. — V. Сватови краља Александра и Драге 23. јула 1900. пред саборном црквом у Београду. — VI. Официри завереници продиру у краљеве одаје убијају и касапе краља Александра и Драгу. — VII Телеса убијеног краља Александра и Драге бацају кроз прозор у дворско двориште. — VIII. Војска растерује окупљени народ у ноћи 29. маја 1903 када је убијен краљ Александар а Драга. — IX. Никола Луњевица старији брат краљице Драге убијен 29 маја 1903. — X. Никодије Луњевица млађи брат краљице Драге, убијен 29. маја 1903. — XI Секција над убијеним краљем Александром и краљицом Драгом. — XII. Убијени краљ Александар и краљица Драга на самртном одру.

ЦЕНА ЈЕ КЊИЗИ 20 НОВЧ.

Ова књига добија се у свима књижарницама, а главну комисију имају и на коју се треба са наредбама обраћати

363 4—6 КЊИЖАРА И ШТАМПАРИЈА

БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА У НОВОМ САДУ.

ЗА КРАТКО ВРЕМЕ

темељно изображење за књиговођу. Проспекти бесплатно уз повратак. — За помоћнике обука преко писма. — Неколико стотина мојих ученика положило је на бечкој трговачкој школи са добрим успехом испит и врло су добро намештени у великим комптоарима. — По жељи полагање испита у Бечу. — Пензионат у кући. — Примање у свако доба.

У Вршцу.

Ј. МОГАН.
368 4—5 проф. трговачке школе.

Стечај.

Овим се отвара стечај **на упражњено место главног књиговође** прве сентомашке штедионице д. д.

За почетак опредељена је годишња плата од 2000 круна.

Компетенти имају поднети сведоџбу, да су трговачку школу са добрим успехом свршили, и да су неко време у новчаним заводима у пракси били.

Компетенти имају се подврћи пријамном испиту, који ће се састојати из двоструког књиговођства, билансије, трговачког рачуна, Conto-corrent-а, кореспонденције и меничног права.

Изабрати књиговођа дужан је своје место најдуже до 1. децембра о. г. п. р. к наступити.

Молбенице имају се најдуже до 30 октобра п. р. к. долепотписаној управи поднети тај дан после подне одјаће се и пријамни испит у заводским просторијама.

Компетенти треба да знају поред српског језика још и немачки или мађарски.

У Сентомашу, 15. октобра 1903.

398 2—2 **УПРАВА**
прве сентомашке штедионице д. д.

11197. szám tkv. 1903. 395 1—1

Árverési kérvénye Mindity Mladen gardinovczei lakosnak, özvegy Gyákov Szvtozárné született: Jágerov Mária gardinovczei lakosnő végrehajtást szenvedett elleni végrehajtási ügyében.

Kivonat az árverési hirdetményből.

Mindity Mladen gardinovczei lakos végrehajtatónak, özvegy Gyakov Szvetozárné született Jágerov Mária gardinovczei lakos végrehajtást szenvedett elleni végrehajtási ügyében a kérelem következtében a végrehajtási árverés 45 korona 21 fillér tőkekövetelés és járulékai, valamint a jelenlegi 16 korona 30 fillér és a még felmerülendő költségek kielégitése végett az 1881. évi LX. t. cz. 144. §-a alapján és a 146. §-a értelmében a titeli kir. járásbiróság mint telekkönyvi hatóság területén levő a gardinovczei telekkönyv 597 számú lapján özvegy Gyákov Szvetozárné született Jagerov Mária nevén felvett A. II. 102. hrszámú 1 hold szántó 309 korona, C. I. 89. hrszámú 1 hold szántó 359 korona becsáron ezennel megállapitott kikiáltási árban elrendeltetik.

Ezen árverés megtartására határidöül 1903. évi deczember hó 14. napjának délutáni 3 órája Gardinovcze községházához tüzetik ki.

Árverési feltételek.

1.) Ezen árverésen a fentkörülirt ingatlanok a kikiáltási áron alul is eladatni fognak.

2.) Az árverezni szándékozók tartoznak az ingatlan becsárának 10%-át készpénzben vagy az 1881. LX. t. cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számitott és az 1881. nov. 1. napján 3333. sz. a. kelt ig. min. rend. 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirba a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX t. cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a biroságnál előleges elhelyezéséről szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

3.) Vevő köteles a vételárat két egyenlő részletben és pedig az elsőt az árverés napjától számitandó 30 nap alatt, a másodikat ugyanazon naptól számitandó 60 nap alatt minden egyes vételári részlet után az árverés napjától számitandó 6%-os kamatokkal együtt az 1881. évi deczember hó 6. napján 39425/J M. szám alatt kelt rendeletben előirt módon a titeli m. kir. adóhivatalnál, mint birói letétpénztárnál lefizetni. A bánatpénz az utolsó részletbe fog beszámittatni.

4.) Vevő köteles az ingatlan terhelő és az árverés napját követőleg esedékes adókat és átruházási illetéket viselni.

5.) Vevő a megvett ingatlan birtokába csak az árverés jogerőre emelkedésével lép és annak haszna ettől fogva őt illeti.

Kelt Titelen, a kir. jbiróság mint tkvi hatóságnál 1903. évi szeptember 19-én.

Dr. Petrovics s. k.
kir. aljbiró.

РАДЊА ГОТОВОГ ОДЕЛА

за господу, госпође и дечаке

КАПАМАЏИЈА И БОНДИ

У НОВОМ САДУ

НА ПИЈАЦИ БР. 3.

препоручује за наступајућу јесењу сезону своје богато стовариште најмодерније и најукусније робе, која је ових дана приспела од горе.

Цене су најумереније, а послуга тачна, брза и солидна.

Умољавају се цењене муштерије, да изволе нашу радњу посетити и робу прегледати, јер нико се не сили на куповину.

326 9—?

Власник и издавалац: Дружина Браника. Управник: др. Мих. Полит-Десанчић. Одговорни уредник: Јанко Перић Штампарија Браће М. Поповића у Н. Саду.